

Grønland naturligtvis deltage i sådanne forhandlinger.

Så kan man, som hr. Hans-Pavia Rosing, håbe, at det ikke bliver aktuelt, at Thulebasen vil blive anvendt i et antimissilforsvar. Jeg har desværre nok en lidt mere pessimistisk vurdering, for præsident Clinton har ikke taget afstand fra princippet i etablering af et sådant antimissilforsvar; han var bare ikke tilhænger af det præcise republikanske forslag, som blev fremlagt.

Man må desværre vurdere det sådan, at risikoen for, at USA rent faktisk i de kommende år tager fat på at udvikle et sådant antimissilforsvar, faktisk er ganske betydelig. Og det er ikke alene Rusland, man dér har i kikkerten; man henviser også til lande som Kina og Iran. Så på den militære side mener jeg, at der er en række spørgsmål, hvor Grønland har krav på svar.

Så er der den civile side, hvor man åbenbart fra amerikansk side er indstillet på at aflevere Dundasområdet, men til gengæld stiller nogle krav af økonomisk art til Grønland, som virker helt urimelige.

Der er miljøside og etablering af miljø- og jagtområderne. Jamen det er jo indlysende, at det må være et grønlandsk anliggende, at miljø- og jagtområder bliver reetableret. Der er spørgsmålet om nye formål i området, som f.eks. turisme eller arktisk miljøcenter, og hvad der ellers kunne komme ind i billedet.

Med hensyn til denne lange liste af sager, som skal afklares, kan vi ikke se nogen anden fornuftig og naturlig løsning, end at det bliver en forhandling om en aftalerevision med Grønlands landsstyre som part i denne aftale. Og det er baggrunden for, at vi har fremsat forslaget.

Vi må konstatere, at et stort flertal her i Folketingssalen umiddelbart har afvist forslaget, men vi håber da så, at man fra grønlandsk side vil stå fast på sit ønske, og at det vil være muligt for os skridt for skridt at bevæge flertallet her i Folketingssalen, således at man når frem til en endelig afvikling af det system, der blev etableret i kolonitiden, hvor det var Danmark, der bestemte suverænt over udenrigspolitikken, og hvor Grønland ikke havde indflydelse på, hvad der foregik.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Jeg vil gerne takke også de to grønlandske ordførere, og så vil jeg for min part slutte denne debat af med at supplere med en oplysning:

Hjemmestyret lancerede sidst i september tanken om, at man kunne foreslå Forsvarskommissionen at se nærmere på forsvarsområdenes rolle. Under mit besøg i Grønland den 27. oktober 1997 drøftede jeg ideen med landsstyreformanden. Vi var enige om, at det var et interessant forslag. Det var et vigtigt emnefelt, som Forsvarskommissionen ellers ikke kommer nærmere ind på under sit udredningsarbejde.

I et brev til Forsvarskommissionens formand foreslog jeg derfor, at Forsvarskommissionen ser nærmere på forsvarsområdenes rolle og til brug for Forsvarskommissionen lader Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet udarbejde en analyse af forsvarsområdenes betydning for dansk sikkerhedspolitik. Den 14. januar i år har Forsvarskommissionen givet sin tilslutning til dette forslag, og det vil sige, at der bliver gennemført en sådan analyse.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til (anden) sidste behandling.

Afstemning

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til det udvalg, der den 5. december 1997 blev nedsat til behandling af lovforslag om Grønland. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

14) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 76:

Forslag til folketingsbeslutning om håndhævelse af associeringsaftalen mellem EU og Israel.

Af Keld Albrechtsen (EL) og Søren Søndergaard (EL).
(Fremsat 26/11 97).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): For knap et år siden diskuterede vi, hvordan vi bedst kunne sikre en forbedring af menneskerettighederne, da vi her i Tinget tiltrådte EU's associeringsaftale med bl.a. Israel. Nu som den gang er jeg overbevist om, at vi får den største indflydelse gennem dialog og ikke gennem afskæring af vore forbindelser. EU-Middelhavssamarbejdet er et nyt samarbejde for begge parter, og det bør netop anvendes til at knytte regionen nærmere til Europa og dermed også til vores værdier.

Når EU indgår en associeringsaftale med et af Middelhavslandene, så skal det ikke ses som en særlig præmiering eller en blåstempling af landets resultater med hensyn til økonomisk udvikling, sociale forhold og overholdelse af menneskerettigheder.

Barcelonaprocessen, altså hele processen med at indgå Middelhavsaftaler, er jo netop en proces, og aftalerne skal ses i det lange perspektiv som et middel til gennem samarbejde at fremme udvikling og en forbedring af befolkningernes levestandard. Det gælder vores aftaler med de arabiske lande, og det gælder aftalen med Israel.

En dialog er jo ikke det samme som bare at lade stå til. Dialog er at trække problemer frem, når der er nogle. Og det er jo netop, hvad vi gør på menneskerettighedsområdet både over for Israel og over for vore andre Middelhavspartnere.

I modsætning til de fleste lande i regionen er Israel et demokrati og derfor også mere lydhør over for omverdenens synspunkter. Derfor er vi også i tættest dialog med Israel om overtrædelser af menneskerettighederne. Mange israelere reagerer forundret, afvisende, når vi kritiserer israelske overgreb. De henviser til, at det er meget værre andre steder. Det er som oftest rigtigt, men det retfærdiggør jo ikke noget. Derfor holder vi selvfølgelig Israel fast på landets forpligtelser på menneskerettighedsområdet.

Det er ikke kun i Danmark, at man er bekymret over israelske overgreb på den palæstinensiske befolkning i de besatte områder. De øvrige EU-lande deler vores bekymring. EU-landene har derfor pålagt deres ambassader og repræsentationer i Tel Aviv og i Gaza/ på Vestbredden at udarbejde rapporter om en række emner: menneskerettigheder, situationen i Østjerusalem og bosættelser generelt.

Gennem 1997 har repræsentationerne derfor sat øget fokus på disse spørgsmål, både for så vidt angår Israel, og for så vidt angår den palæstinensiske myndighed.

Danmark er fortalere for, at disse rapporter anvendes offensivt, og at man udarbejder sammenlægning af rapporterne og offentliggør dem. Det britiske formandskab er enig i denne linje.

I konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Luxembourg i december sidste år gentog EU sin vilje til at støtte fredsprocessen. Samtidig understregede man, at man fortsat overvåger situationen på menneskerettighedsområdet meget nøje. EU er derfor fuldt ud opmærksom på menneskerettighedssituationen i Israel og i Gaza/ på Vestbredden, og det er givet, at den israelske regering ikke er i tvivl om, at EU-landene er utilfredse med deres menneskerettighedspolitik.

Hvis dette førte til, at vi undlod at implementere, gennemføre, føre vores samarbejdsaftale med Israel ud i livet, ville vi afskrive os et vigtigt middel, der giver os mulighed for indflydelse. EU's særlige udsending, ambassadør Moratinos, gør et stort arbejde for at fremme samarbejdet mellem EU-regionen og Israel – også på menneskerettighedsområdet.

Hvis man fra EU's side vælger ensidigt at satse – kan man sige – på stokken og helt glemmer guleroden, så kan vi være sikre på, at modparten vil reagere ved at være afvisende over for vores forsøg på at dreje udviklingen ind i baner, der varetager menneskerettighederne på en måde, der svarer til vores krav. Vi ville starte en ny negativ spiral.

Det er vigtigt at strække hånden ud til en dialog med alle dele af det israelske samfund. Vi må, som jeg sagde det før, ikke glemme, at Israel er et demokratisk land med en stærk debat om alle samfundsspørgsmål og ikke mindst om menneskerettighedsspørgsmål og om forholdet til palæstinenserne. Også bosættelserne i de besatte områder diskuteres.

Det er den europæiske holdning, at bosættelserne og forsøg på at presse palæstinenserne ud af Jerusalem er i strid med folkeretten. Det fremgår af den fjerde Genèvekonvention om beskyttelse af civilbefolkningen i krigstid, at det ikke er tilladt at ændre den demografiske sammensætning i besatte områder. Ved at fremføre de europæiske synspunkter har EU mulighed for at styrke de kræfter i Israel, der arbejder for forbedringer.

De seneste møder i Washington mellem præsident Clinton, Netanyahu og Arafat, den 20.-22. januar, førte ikke til noget gennembrud i forhandlingerne, men amerikanerne vil i de kommende uger presse parterne til at gøre indrømmelser. Og de har i denne proces også brug for EU's hjælp, og den kan vi selvfølgelig ikke give, hvis vi afskærer os fra dialog med den ene part.

På den baggrund opfordrer jeg til, at forslaget til folketingsbeslutning forkastes.

Jacob Buksti (S):

Socialdemokratiet vedstår sig formuleringerne om respekten for menneskerettighederne i Middelhavsassocieringsaftalen mellem EU og Israel, og selv om situationen på dette punkt her måske er bedre end i de fleste andre lande i området, må udviklingen i Israel give anledning til meget hård kritik, så man ikke i Israel kan være i tvivl om, at EU-landene er stærkt utilfredse med menneskerettighedssituationen i landet.

I Socialdemokratiet ser vi på menneskerettighedsaspektet med meget stor alvor, både når det gælder aftalen med Israel, og når det gælder aftalerne med andre lande. Derfor er vi også meget optaget af, at den danske regering og EU meget stærkt lægger pres på den israelske regering, så forholdene kan bedres. Jeg skal ikke lægge skjul på, at vi betragter udviklingen i Israel på dette punkt som klart uacceptabelt. Det bliver man nødt til at forstå i den israelske regering, ellers må det få konsekvenser.

Vi er imidlertid enige med udenrigsministeren i, at det er vigtigt at opretholde dialogen og ikke gennem en afbrydelse heraf miste muligheden for at øve en positiv indflydelse på samarbejdet i regionen og sikre en positiv udvikling på menneskerettighedsområdet.

Vi har således forstået på Udenrigsministeriet og udenrigsministeren, at en afbrydelse af samarbejdet med Israel gennem associeringsaftalen ikke vil være hensigtsmæssig på nuværende tidspunkt, og vi kan derfor ikke støtte Enhedslistens forslag.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne stille hr. Jacob Buksti et spørgsmål, for det glæder mig, at hr. Jacob Buksti er enig med forslagsstillerne i, at det er uacceptabelt, sådan som situationen er med hensyn til menneskerettighederne:

Hvor længe vil det være troværdigt, at man har denne art. 2 om menneskerettighederne, at man bliver ved med at sige, at den skal overholdes, og bliver ved med at sige, at det er meget alvorligt – det er meget alvorligt – men man foretager sig ikke noget?

Man konstaterer hvert eneste år, at der desværre ikke er sket noget fremskridt, men man skrider alligevel ikke til aktiv handling ved f.eks. at sige, at hvis der ikke kommer betydelige fremskridt inden for et halvt år, så må vi suspendere aftalen eller noget lignende, således at det kan virke alvorligt ment.

Hvor lang tid vil Socialdemokratiet blive ved med at gentage, at det er meget alvorligt, og så alligevel ikke foretage sig noget? Hvor lang tid kan en sådan udenrigspolitik blive ved med at være troværdig?

(Kort bemærkning).

Jacob Buksti (S):

Vi har i Socialdemokratiet fuld tillid til, at den danske regering er i stand til at gøre sin indflydelse gældende de steder, hvor det handler om det her spørgsmål, og at man via EU stærkt fortsætter den linje, som allerede er påbegyndt om overvågning af udviklingen i Israel.

Jens Kirk (V):

Ved tilslutningen til B 7, fremsat den 2. oktober 1996, tilsluttede Venstre sig, at regeringen på Danmarks vegne tiltrådte Euro-Middelhavsassocieringsaftalen mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og staten Israel på den anden side.

Der skal ikke herske tvivl om, at Venstre lægger meget stor vægt på, at respekten for de demokratiske principper og menneskerettighederne overholdes, men vi er i Venstre også af den helt klare mening, at vi på dette område opnår mest gennem EU, nemlig det at konsolidere den demokratiske proces mellem parterne.

Venstre kan ikke tilslutte sig forslaget.

Niels Ahlmann-Ohlsen (KF):

Da mit partis ordfører, hr. Kent Kirk, ikke kan være til stede, skal jeg på dennes vegne fremlægge følgende:

Enhedslistens forslag tager ikke højde for den komplekse situation i Mellemøsten. Det vil være som at kaste benzin på bålet, hvis EU begynder at optræde som elefanten i en glasbutik, men det er vel også, hvad Enhedslisten ønsker.

Det er i øvrigt mærkeligt, at der ikke i forslagens bemærkninger nævnes den forfærdelige terror, som den israelske befolkning udsættes for af fanatiske mordere.

Associeringsaftalen mellem EU og Israel kan efter Det Konservative Folkepartis opfattelse forbedre den kritiske dialog med Israel, og det er vi tilhængere af. Aftalens art. 2, som bygger på respekten for menneskerettighederne, er et godt grundlag for dialogen, men Enhedslistens enøjede vurdering af situationen i Mellemøsten er ikke noget godt grundlag for dialogen med Israel.

Vi bemærkede os under Folketingets behandling af associeringsaftalen, at regeringen ville arbejde for, at EU etablerer en overvågningsmekanisme, som skal stå for overvågningen af især aftalens art. 2. Det Konservative Folkeparti finder, at det er den rigtige måde til at skabe et realistisk grundlag for den kritiske dialog. Vi kan derfor af førnævnte grunde ikke støtte Enhedslistens beslutningsforslag.

Villy Søvnald (SF):

Da SF's ordfører, fru Anne Baastrup, ikke kan være til stede, skal jeg på hendes vegne sige følgende:

Indledningsvis vil vi pege på, at SF er helt enig i de krav, som stilles op over for Israel i det fremsatte beslutningsforslag om håndhævelse af aftalen mellem EU og Israel. I den betingelse, som knyttede sig til den danske ratifikation, anførte vi i vores betænkningsbidrag:

»SF tilkendegiver sin bekymring over Israels anvendelse af tortur og tilfældig, langvarig fængsling uden forudgående retssag og generelle begrænsninger i menneskers bevægelsesfrihed med karakter af kollektiv afstraffelse. SF ønsker at gøre det klart, at den vedholdende og gentagne overtrædelse af menneskerettighederne og international humanitær lov på Vestbredden, Gaza og i det sydlige Libanon er uacceptabel, og at Israel må opføre med disse for at kunne efterleve art. 2 i associeringsaftalen.«

Vores tilslutning til ratifikationen skete i lyset af den på det tidspunkt netop indgåede aftale om israelsk tilbagetrækning fra Hebron med den inkluderede tidsplan for tilbagetrækning fra andre dele af Vestbredden som opfølgning på Oslofredsaftalen.

Men det aktuelle billede gør det svært at fastholde optimismen, og der kan næppe været megen tvivl om, at den aktuelle og alvorlige trussel mod fredsprocessen stammer fra den

israelske premierminister Netanyahu og den israelske regering.

De såkaldte Euro-Middelhavsassocieringsaftaler, der er lavet mellem EU og landene i Mellemøsten og Nordafrika, er skåret over den samme læst. Det gælder både art. 2 og de bestemmelser om henvisning til interne forstyrrelser i aftalen med Israel, art. 76, litra c. Undervejs i forløbet gik det op for EU-landene, at denne bestemmelse kunne ses som en tilladelse til fravigelse af art. 2.

Derfor var vi glade for den præcisering, som den danske udenrigsminister kunne give i et samråd med Europaudvalget. Her fremgik det, at artiklen skal ses i sammenhæng med bestemmelserne i international lov. Det vil sige, at artiklen i de enkelte aftaler skal forstås som foranstaltninger i overensstemmelse med forpligtelserne i international lov, herunder særligt forbud mod tortur eller grusom umenneskelig eller nedværdigende behandling i FN's menneskerettighedserklæring, FN-konventionen om borgerlige og politiske rettigheder samt FN-konventionen om tortur. På den baggrund skulle der ikke være nogen tvivl om, at menneskerettighedernes overordnede placering er i selve aftalen.

I det fremsatte beslutningsforslag er det dog ikke klart, hvor eller hvordan den danske regering skal kræve israelsk overholdelse af art. 2.

Beklageligvis indeholder aftalen nemlig ikke nogen ramme eller procedure, der kan sikre overholdelse af art. 2. Ganske vist kan der træffes passende foranstaltninger, hvis aftalen misligholdes, men der er ikke nogen procedure for egentlig suspension.

SF er dog af den holdning, at situationen i Israel er tilstrækkelig alvorlig til, at det skulle kunne føre til en ensidig suspension fra EU's side. Imidlertid er aftalen aldrig blevet endeligt ratificeret. Både Belgien og Frankrig har ønsket at klargøre indholdet i aftalen, og man kan da håbe på, at det kan medvirke til at presse Israel.

Med disse bemærkninger henviser vi beslutningsforslaget til velvillig behandling i udvalget.

Elisabeth Arnold (RV):

Det er desværre et aktuelt forslag, som Enhedslisten har fremsat. Jeg synes også, det er et overflødigt forslag, og det vil jeg gerne begrunde på følgende måde:

Det var jo i 1993, Osloaftalerne blev indgået, og stor var optimismen, fordi det for første

gang i mange årtier så ud til, at der måske kom et gennembrud i hele situationen i Mellemøsten, hvor der var mulighed for selvstyre i de besatte områder, hvor palæstinenserne kunne få lov at vælge til deres egne forsamlinger og styre dele af de områder, de havde ret til.

I 1994, for præcis 4 år siden, holdt den daværende premierminister i Israel, Yitzhak Rabin, et møde i Europarådets parlamentariske forsamling, hvor han svarede på spørgsmål fra parlamentmedlemmerne fra de europæiske lande. Og på spørgsmålet om, hvor stor folkelig opbakning der var i Israel til hans fredsaftale, sagde han ærlig og modig, som han var: Der er én stemmes flertal i Knesset for denne her aftale.

Det vil sige, at hele omverdenen har vidst, at den aftale, der var indgået mellem Israel og Palæstina i forbindelse med Osloaftalerne, hvilede på et spinkelt flertal i Israel. Det kom jo faktisk også til at gå sådan, at efter mordet på Rabin, efter skiftet i regeringskonstellationen i Israel, blev der ikke levet fuldt op til Osloaftalerne, sådan som vi alle sammen havde håbet, på trods af at Netanyahu ved sin tiltrædelse erklærede, at han ønskede at forsætte fredsprocessen.

Så der har været mange skuffede illusioner i denne proces, og der har været mange forventninger, som ikke er blevet indfriet.

Ved det hidtil første valg i Palæstina, som blev holdt for præcis 2 år siden, var der også stor optimisme i den palæstinensiske befolkning, og den må man sige ikke har kunnet opfyldes.

Det er ikke gået godt siden, og det er derfor – synes jeg – meget tilfredsstillende, at vi har denne associeringsaftale mellem Israel og EU, fordi det er et af vores midler til at kunne have en dialog med Israel. En af vores muligheder for overhovedet at kunne lægge pres på Israel er netop, at vi har den her aftale. Hvis vi ikke havde den, så havde vi som enkeltlande blot kunnet hæve pegefingeren og sige: Det må I ikke. Vi vil have, at I gør noget på en anden måde.

Dér har EU en enestående chance, som enkeltlandene ikke har, og derfor synes jeg, at forslaget her er overflødig. Det er nemlig ikke hensigtsmæssigt, og det har ikke nogen virkning, hvis Danmark ene land hæver pegefingeren og siger til den israelske regering: Nu må I sørge for at overholde fredsaftalerne og gennemføre de processer, I har lovet. Men det har

ganske stor betydning, at 15 lande siger det samme; 15 lande, som har en økonomisk aftale med Israel.

Vi mener fra radikal side, at der selvfølgelig skal lægges pres på Israel for at få overholdt aftalen. Der skal også lægges pres på de palæstinensiske autoriteter for at få håndhævet retstilstanden i Palæstina, så terrorister bliver retsforfulgt.

I topmødeerklæringen fra december 1997, som udenrigsministeren kom ind på, blev det jo netop fremhævet, at det er en proces, man er i gang med. Der skal fortsat overvåges, og der skal fortsat føres en dialog. Det er også blevet fremhævet, at Israel er et demokrati, og at de er følsomme over for omverdens reaktioner.

Det har vi også kunnet mærke i de europæiske lande, hvor vi er blevet kontaktet af israelske repræsentanter, som spørger: Hvordan kan det være, at vi kan mærke, at stemningen er skiftet? For 10 eller 20 år siden var der meget israelskvenlige toner i dette land. Nu kan vi mærke, det er skiftet. Og dér må vores reaktion være: Det er, fordi Osloaftalerne ikke bliver efterlevet til punkt og prikke. Så israelerne ved, at vi observerer dem, og de ved også, at EU's ministre – EU's udenrigs- og statsministre – også er opmærksomme på, hvad der foregår i Israel.

Så vi er svagt optimistiske med hensyn til, at EU kan lægge pres på Israel for at få dem til at overholde Osloaftalerne, men vi må indrømme, at de forløbne få års udvikling i Osloprocessen ikke giver anledning til nogen meget stor optimisme.

Annette Just (FP):

Jeg ved ikke, hvordan jeg skal få det sagt, men jeg er faktisk enig med den radikale ordfører, og det er jo vanskeligt for mig at stå her og sige det på et udenrigspolitisk område.

Det er jeg bl.a., fordi fru Elisabeth Arnold var den første, der var ærlig nok til at sige: Jamen hør, vi har et problem, og det har israelerne i særdeleshed også, og det er palæstinenserne, for de overholder det heller ikke. Menneskerettigheder skal selvfølgelig overholdes. Men vi kan da godt forstå, at de har et problem.

Så vil jeg vende mig til selve forslaget om associeringsaftalen mellem EU og Israel, hvor Enhedslisten nu mener, at det i hvert fald må komme an på en prøve, om vi ikke skal ophæve det hele. Jeg vil vove den påstand, at associeringsaftalen netop måske kunne være et af mid-

lerne til at sikre, at Israel vil prøve at overholde menneskerettighederne.

Den er jo ikke sat i værk. Og som hr. Villy Søvndal jo helt korrekt sagde: Vi mangler Frankrig og Belgien, før den kan blive ratificeret endeligt.

Det vil sige: Netop associeringsaftalen med EU vil være et af værktøjerne til at lægge pres på Israel og palæstinenserne. Og jeg vil meget gerne have lov til at tage dem med, for de er så sandelig ikke byens bedste børn, når de bruger midler som selvmordsbomber, terrorisme og al den slags.

Jeg er også meget enig i, hvad udenrigsministeren sagde – han er ved gud også radikal, det er ikke så godt det her – men en dialog på det her område er nok det bedste, vi kan gøre på nuværende tidspunkt, for vi har ikke fået ratificeret associeringsaftalen endeligt, således at vi også ville have en del af et håndgribeligt økonomisk våben til at sikre menneskerettighederne.

Dermed må jeg sige: Enhedslisten er jeg ikke enig med, og vi vil ikke under nogen omstændigheder sige ja til det her forslag.

Arne Melchior (CD):

Må jeg starte med at sige et par klare ting:

Som CD's ordfører er jeg helt enig i, at de levevilkår, de sociale vilkår, som et stort antal af palæstinenserne har for tiden, er utilfredsstillende og uacceptable. Jeg har ikke tid til at gå ind i hvorfor, men vi er nok temmelig enige. Ud fra denne opfattelse har CD også altid støttet størst mulig dansk bistand til disse befolkningsgrupper, ingen tvivl om det.

CD vedstår også sin deltagelse i betænkningens bidraget til B 7, altså ratifikationen – det er vist af 21.2.1997 – og hvad der står dér, står vi også ved.

Og ingen tvivl mulig: Også vi lægger overordnet vægt på menneskerettigheders overholdelse her og dér og alle vegne.

Når dette er sagt, skal jeg så i resten af mit indlæg her beskæftige mig lidt med menneskerettighederne, og hvad de egentlig er for nogle. Og jeg vil starte med at citere en artikel fra Information den 30. januar 1998 skrevet af freds- og konfliktforskeren Jan Øberg, der selvfølgelig også starter sin artikel med at aflægge ed på menneskerettighederne. Dem går han ind for, og vi kender jo hans synspunkter og ved, at det står han for, det mener han.

Ikke desto mindre – og så kommer der fire hurtige citater – giver han følgende forklaringer og forbehold:

Citat 1: »Det forbliver problematisk at universalisere de hovedsageligt vestlige MR-normer på tværs af kulturelle skillelinjer.«

Citat 2: »Således vil det altid være lettere at pege på naboens krænkelse end på ens egne og på fjenders snarere end på venners forbrydelser.«

Citat 3: »Fremgangsmåden må variere, alt efter om vi står over for en symmetrisk eller en asymmetrisk konflikt.«

Og citat 4: »Men ud over fordømmelse og solidaritet må vi altså også gå til de komplicerede historiske, psykologiske, kulturelle og økonomiske rødder, der får mennesker til at krænke medmennesker på krop og sjæl.«

Jeg skal give et konkret eksempel på, hvor svære disse menneskerettigheder er at omgås. Det er ikke sådan nogle klare ting som på Moses' tavler, og de er jo i øvrigt også blevet fortolket og endevendt mangfoldige gange igennem årtusinderne.

Må jeg citere artikel 23 fra verdenserklæringen om menneskerettighederne:

»Enhver har ret til arbejde, til frit valg af beskæftigelse, til retfærdige og gunstige arbejdsvilkår, og til beskyttelse mod arbejdsløshed. Enhver har uden forskel ret til lige løn for lige arbejde.«

Hvordan gør vi så i Danmark med denne absolut erklærede menneskerettighed? Der står »enhver«, der findes ingen undtagelse ud over måske kongehuset. Hvad gør vi?

Et par år efter at disse rettigheder var vedtaget, skrev vi i vores grundlov, som er gældende den dag i dag, at af hensyn til almenvellet – nu er det ikke mere enhvers ret så meget – skal det tilstræbes, at enhver arbejdsduelig borger skal have ret til og mulighed for osv. osv. Det skal tilstræbes.

Er vi så dermed blevet overtrædere af menneskerettighederne? Jeg kan se, at forslagsstilleren nikker ja. Jeg vil hævde nej. I hvert fald er vi ikke indklaget og står næppe til nogen dom i den sammenhæng.

Jeg har villet give disse citater og dette ene blandt flere mulige eksempler for at sige og understrege, at det med menneskerettighederne altså ikke er så nemt. De er ikke så entydige. Jeg forestiller mig ikke, at fædrene til menneskerettighedserklæringen, som jeg stadig står på – altså ikke på fædrene, men på erklæringen –

ikke har forudset terror af den art, som selvmordsbomber f.eks. er udtryk for. Dem var der tre af i Israel i 1997.

Det glemmes her i vores hyggelige Danmark, der hygger sig i smug, som digteren sagde, at enhver regerings første og vigtigste opgave er at garantere sine borgere sikkerhed. Hr. Gert Petersen var inde på det i Algerietdebatten og sagde, at den regering gjorde det altså ikke. Men det ser enhver regering i Israel uanset farve helt selvfølgelig som sin vigtigste og største opgave. Gudskelov er vi her til lands fri for overhovedet at skulle skænke tanker i den retning, jo, vi har færdselssikkerhed osv. osv., men ikke når det drejer sig om beskyttelse imod organiseret og grov terror.

Derfor er situationen en væsentlig anden i Israel, og derfor er det ikke så enkelt at sige: Hov, der overtrådte du en regel, som står i menneskerettighederne, så skal vi anklage dig, så skal du dømmes.

Det skal også huskes, at det er Israel, der er omringet af en række lande og en lang række bevægelser med uendelige både menneskelige, talmæssige og pekuniære ressourcer, som ikke ønsker staten Israels eksistens.

Og den anden side af Osloaftalerne har altså heller ikke opfyldt sine forpligtelser. Når Arafat skal kommentere selvmordsbomber og lignende terror, så siger han, han beklager, og det er kedeligt, han udtrykker medfølelse, men han stiller sig ikke op nogensinde og siger: Dette er en forbrydelse, dette er en hindring for freden. Det tør han ikke sige.

Israel har mange klager af samme art, og desuden har man også forsømt at erstatte den paragraf i den palæstinensiske nationalpagt, PLO's nationalpagt, som siger, at Israel skal udryddes med alle til rådighed stående midler. Den er stadig væk ikke erstattet af noget andet.

Alt dette bare for at sige, at så enkelt som forslagsstillerne her fremstiller det, er det altså ikke. Og jeg skal understrege det, udenrigsministeren og andre har sagt, at Israel er en demokratisk stat, hvor der er frie domstole, hvor der er klageadgang, hvor der er fri presse og åben kritik, og hvor enhver kan få sin sag appelleret op til en fritstående og alment anerkendt højesteret.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil allerførst gerne sige tak til SF for modtagelsen af forslaget og skal blot erklære mig enig med hr. Villy Søvndal i, at det i virkelig-

heden er et procedureproblem, som skjuler sig dels i selve associeringsaftalen og dels i teksten til beslutningsforslaget.

De to ting hænger for så vidt sammen, og om ikke andet kan beslutningsforslaget måske give anledning til, at man får fundet ud af: Findes der overhovedet en procedure? Har man overhovedet nogensinde overvejet en procedure, som kunne anvendes, hvis der skulle ske en suspension? Man kunne jo godt få den mistanke, at man ikke engang har gennemtænkt det problem, fordi man simpelt hen ikke drømmer om nogensinde at foretage en suspension af en sådan aftale, ligegyldigt hvor slemt det står til.

Hr. Melchior var inde på en interessant diskussion omkring menneskerettighederne som et vestligt fænomen, og om man kunne sige, at de er universelt gældende og udelelige. Jeg mener i hvert fald, uden at vi har tid til at gå ret dybt ind i den kæmpestore debat i dag, at sådanne basale menneskerettigheder som f.eks. retten til livet, forbudet mod tortur, retten til ikke at kunne fængsles uden lov og dom – f.eks. med henblik på de administrative interneringer, der sker i Israel, og som altså er i strid med menneskerettighederne – er udelelige.

Det kan godt være, der er nogen, der vil påstå, at jeg nu er blevet en vestlig kulturimperialist, men det må jeg så vedkende mig. På det punkt står jeg fast. Disse menneskerettigheder er universelle og udelelige. Jeg tror i virkeligheden, hvis man tænker det igennem, at ethvert andet synspunkt til syvende og sidst er umuligt at forsvare. Det håber jeg i hvert fald er den konklusion, som samtlige medlemmer af Folketinget vil nå frem til, også hr. Arne Melchior.

Det bærende argument fra ministerens og mange partiers side for at afvise det her forslag har jo været, at man kunne bruge disse associeringsaftaler, specielt den her med Israel, som et redskab til at komme i en kritisk dialog og hele tiden påpege, at der skal gøres fremskridt og på den måde opnås en indflydelse på situationen. Der er bare et problem, og det vil jeg så bede ministeren belyse: Kan det i den tid, hvor Netanyahu har været statsminister i Israel, dokumenteres, at EU's nuværende linje har givet nogen som helst form for positivt resultat?

Det tror jeg bliver meget vanskeligt at dokumentere. Det, vi oplever, er, at man fortsætter bosættelserne, man fortsætter med at kondemnerne ejendomme, man fortsætter ekspropriationerne, man fortsætter med at kvæle selvstyremrådene økonomi, og samtidig får man så

Vesteuropa inklusive de danske skatteydere til at betale regningen for denne kvælning. Det er danske skatteydere, som må betale for, at palæstinenserne overhovedet kan få noget at spise.

Vi er så at sige til grin for vores egne penge. Først giver EU Israel en associeringsaftale, der giver store økonomiske fordele og adgang til Vesteuropas marked, og bagefter skal vi samtidig betale regningen for den kvælningspolitik over for palæstinenserne, som den israelske regering gennemfører med alle sine enorme grænsespærringer.

Vi oplevede jo, da vi var med Udenrigsudvalget i selvstyreområderne, hvordan disse utrolig ubehagelige militærposter overalt står og kontrollerer folk osv. Det er aldeles forfærdeligt, når man kommer fra et fredeligt land som Danmark, at opleve en stat, hvor der er militærposter over det hele osv.

Derfor må man altså stille det spørgsmål, og det er jo så grunden til, vi rejser det her: Har EU's indsats overhovedet haft anden virkning, end at Netanyahu simpelt hen griner ad os? Det spørgsmål vil jeg godt bede udenrigsministeren besvare. For jeg tror simpelt hen, han griner ad EU, fordi EU giver ham alle mulige fordele, stiller ham aftaler og markedsadgang i udsigt, og det er lysende klart, at EU ikke har tænkt sig at gribe til nogen som helst form for repressalier, uanset hvad man gør i selvstyreområderne.

Det synes jeg ikke er en holdbar linje. Den er i hvert fald ikke troværdig i længden, og når flertallet, som skrev betænkningen, da man i sin tid lavede disse associeringsaftaler, selv har tilkendegivet, at de altså skal tages alvorligt, at artikel 2 er en vigtig ting, at man ikke vil acceptere smuthuller i menneskerettighederne osv., så må man da på et eller andet tidspunkt forlange, at der skal ske noget.

Hvis man ikke vil følge Enhedslistens forslag om at gribe til suspendering af aftalen, så må man da på en eller anden måde konkretisere, hvordan man så vil sikre opfølgningen af de bestemmelser i aftalen på en sådan måde, at indsatsen bliver konkret. Man har talt om, at der skulle etableres en overvågning, men den har vi jo ikke set noget til. Har det flertal, de partier, der skrev det betænkningssbidrag, etableret en overvågning? Det ved jeg ikke, men jeg synes, der bliver gjort for lidt.

Hvis man så ikke mener, at vi har stillet det rigtige forslag, synes jeg ærligt talt, man skylder i lidt mere konkret form at beskrive, hvordan

den indsats, som man påberåber sig man gerne vil gøre, så konkret skal føres ud i livet.

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg kan ikke frigøre mig for den mistanke, at Enhedslisten bruger denne ulykkelige situation i Mellemøsten til at føre endnu et korstog mod det EU, som Enhedslisten hader så indædt. Det er jo lidt ærgerligt, for vi kunne jo have en god diskussion om, hvordan man som lille land i en stor verden påvirker udviklingen i nogle lande, som man synes er på gal vej.

Enhedslistens forslag går ud på, at Danmark skal gå enegang, og uanset at vi har en aftale gennem EU, så skal vi kræve af Israel, at de gør sådan og sådan og overholder den Osloaftale f.eks., som de selv har været med til at indgå.

Vi har så fra flertallet af ordførernes side sagt: Vi ønsker, at EU som sådan skal gå hen og tage hånd om disse problemer, og det synes hr. Keld Albrechtsen ikke er godt nok. Så vil jeg gerne spørge: Hvad gør sådan et land som Norge f.eks.? Norge, som har lagt hovedstad til Osloaftalen, som har været utrolig stolt af den indsats, de har gjort for at få fredsprocessen i gang i Mellemøsten, og som har haft masser af observatører og hjælpere i Israel og i Palæstina for at få hele processen til at fungere. Hvad gør sådan et land som Norge for at påvirke Israel? Ja, de har kun sig selv og ikke andre at påvirke med. Og hvis EU er til grin for sine egne penge, så er Norge det så sandelig også. Hele verden er til grin, fordi de israelske og palæstinensiske partier ikke selv vil holde den aftale, de har indgået.

Det sætter jo i virkeligheden den internationale indsats i perspektiv, at man kan gøre nok så meget fra de forskellige lande enkeltvis, at man kan gøre nok så meget fra de organisationer, som er deltager i processen, men hvis partierne ikke selv har den mindste smule vilje til at få processen til at glide, så hjælper det alt sammen ikke noget. Så hjælper det heller ikke, at Enhedslisten i det danske Folketing fremsætter et forslag om, at Danmark går enegang.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg må sige, at det kan ikke hjælpe at sige, hver gang der er et forslag, hvor der er noget, som Enhedslisten kritiserer ved EU, at det så bare er, fordi vi generelt er imod EU. Sådan er det ikke. Der kan også være ting, som vi på trods af vores modvilje mod EU rent faktisk godt kan gå

hen og støtte. Der vil jeg bede om, at man adskiller tingene.

Vort sigte med forslaget har ikke været, ligesom det heller ikke var med debatten om Algeriet, at få en debat om vores holdning til EU som sådan. Men problemet er, at vi har en EU-udenrigspolitik og der er ved at blive gennemført en associeringsaftale.

Så vil jeg sige til fru Elisabeth Arnold, at jeg tror, der var en misforståelse i den måde, fru Elisabeth Arnold har opfattet vores forslag på. Det var ikke hensigten, at Danmark skulle gå enegang i forhold til Israel. Det var hensigten, og det håber jeg også fremgår af formuleringen, at Danmark skulle kræve, at Israel overholder bestemmelserne i associeringsaftalen som forudsætning for at få de fordele, der ligger i associeringsaftalen. Det er selvfølgelig noget, der skal håndhæves af EU. Det vil sige, at det naturligvis er noget, som må rejses i EU. Så det er i virkeligheden et forslag om aktiv dansk handling i EU.

Jeg håber ikke, det er forslagsstillerne, der har formuleret det uklart. Det håber jeg ikke, det har i hvert fald ikke været hensigten. Jeg mener ikke, det kan læses på anden måde, end jeg tolker det her. Men det er så bare en meddelelse om, at sådan skal det opfattes. Jeg mener dybest set heller ikke, at det kan læses på anden måde, for det giver jo ingen mening, at et enkelt land forsøger på at suspendere associeringsaftalen, når det er EU, der har indgået den med Israel. Så jeg mener, at vores tekst i beslutningsforslaget rent faktisk hænger godt nok sammen.

Arne Melchior (CD):

Mit andet indlæg skal ses i forlængelse af mit første.

Hr. Albrechtsen siger, at menneskerettighederne er udelelige. Det tror jeg var udtrykket. Ja, hvor ville jeg gerne have, at det forholdt sig sådan, og hvor skal vi blive ved med at kæmpe for det. Ret til livet, ja, men vi har dog venskabelige forbindelser med lande, der endnu har dødsstraf.

Fængsle uden lov og dom, sagde hr. Albrechtsen. Det forekommer ikke. Så kan man kritisere loven, og man kan kritisere domstolene, men det forekommer ikke på den måde, som hr. Albrechtsen antydede.

Jeg synes, det er væmmeligt, at der sprænges huse i luften, som forslaget jo også omtaler. Jeg synes, det er væmmeligt. Vi skal lige huske på,

hvad man står over for. Man står over for planlægning af ugerninger, og det er ikke kun de tre i 1997, som jeg nævnte, for der er et større antal. Jeg kender ikke det nøjagtige antal, men det er langt mere end tre, som blev forhindret. De mennesker, der laver denne terror, har jo lært og mener 100 pct., at en sådan handling bringer dem direkte op i himmerige, og det er jo attraktivt for en del mennesker. Det er det, man står over for.

Tortur, sagde hr. Albrechtsen. Det er lige så svært som med menneskerettighederne og med mange andre paragraffer i øvrigt. Hvornår er det tortur, og hvornår er det hårdhændede forhørsmetoder? Jeg diskuterede med en mand fra Amnesty International, som sagde, at selv hvis politiet ved, at en mand har kendskab til en atombombe, der ligger et bestemt sted og skal eksplodere om 48 timer, må man ikke bruge tortur over for ham for at få at vide, hvor den ligger. Der mener jeg, at nødretten indtræder, som man nødigt skal tage i brug.

Det er væmmeligt, men i en sådan situation må de manges interesser og regeringernes og verdensregeringens øverste pligt stå over for en anden også væsentlig pligt. Jeg vil godt bede hr. Keld Albrechtsen om at gå hjem i sit lønkammer og tænke over, om man ikke forenkler tingene en hel del, og om man ikke gør det nemmere at fremføre sit standpunkt, end det egentlig er rimeligt.

Så skal jeg slutte med at sige, at hvis jeg havde haft stemmeret i Israel, hvad jeg ikke har, så ville jeg ikke have stemt på Netanyahu ved forrige valg og heller ikke ved et kommende valg. Men at påstå, at han griner ad EU, er hverken bogstaveligt eller billedligt talt korrekt efter ret grundig viden, jeg sidder inde med.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Jeg vil gerne takke fru Elisabeth Arnold for hendes seneste indlæg. Jeg synes, hun ramte noget centralt i den her diskussion, og jeg synes, vi oplever det i en række internationale konflikter, at de længe – undertiden jo også alt, alt for længe – ser uløselige ud, ser vanskelige ud.

Vi har haft lange passager af konflikten i det tidligere Jugoslavien, hvor alting så vanskeligt for ikke at sige håbløst ud. Vi gav da ikke op af den grund. Det internationale samfund kan ikke slippe taget i begivenhederne af den grund. Sådan er situationen også i Mellemøsten netop nu. Situationen er vanskelig, den er

meget dårlig, og den er blevet ringere, end den har været, men det er da ikke et signal til, at man skal slippe taget i konflikten, om jeg så må sige, og prøve på ikke at gøre noget ved den.

Det er jo meget nemmere for hr. Keld Albrechtsen: For ham er det ikke så svært at holde op med at interessere sig for en konflikt, for han har aldrig været med til at komme ind i den. Heller ikke i Eksjugoslavien var hr. Keld Albrechtsen med til at bære de beslutninger, der til sidst alligevel medførte en vis forbedring, og tilsvarende i denne sag her, hvor hr. Keld Albrechtsen jo ikke har stemt for denne aftale.

Jeg har godt læst, at dette her drejer sig om at håndhæve aftalen, og hvis ikke jeg har misforstået alting, så mener hr. Keld Albrechtsen jo ikke, at denne her aftale skal sættes i værk. Især det seneste indlæg om attituden hos den israelske ledelse viste, så vidt jeg kunne forstå det, at det er hr. Keld Albrechtsens opfattelse, at denne aftale ikke skal sættes i værk. Det er jeg fundamentalt uenig i.

Så blev jeg stillet et par spørgsmål:

Ja, det er vedtaget at gennemføre en rapportering, en overvågning. En sådan EU-overvågningsmekanisme er etableret, har arbejdet igennem 1997.

Hvad suspension angår, er det juridisk set uendelig enkelt. Hvis det er sådan, at EU finder, at aftalen, hvor demokrati og respekten for menneskerettigheder udgør et væsentligt element, er overtrådt, for så vidt angår menneskerettighederne, så kan EU suspendere. Og det kræver i så fald kvalificeret flertal. Det er den juridiske situation.

Keld Albrechtsen (EL):

Tak for svaret vedrørende proceduren.

Jeg har kun en kommentar til hr. Arne Melchior's indlæg: Jeg må virkelig opfordre hr. Arne Melchior til at gennemtænke konsekvensen af det synspunkt, han fører frem, for hvis man begynder at lægge hensigtsmæssighedsbedømmelser ned over menneskerettighederne og siger, nå, ja, de gælder vel nok, men der kan altså være situationer, hvor de ikke gælder alligevel, så risikerer man jo meget hurtigt at komme ud på et alvorligt skråplan.

Det blev så hævdet fra hr. Arne Melchior's side, at der ikke fandt administrative politiske fængslinger sted. Jamen det er jo en kendsgerning. Hr. Melchior kan læse stakkevis af rapporter om, hvorledes mennesker kan arresteres

uden at få en retssag og i lange tider sidde i lejre eller i fængsler.

Så spørger hr. Melchior, om det nu er tortur, når man bruger en hårdhændet fysisk behandling af en person, som man jo altså gør med den israelske højesterets godkendelse. Ekspert i menneskerettigheder har klart den opfattelse, at her er tale om tortur. Det ligger inden for begrebet tortur. Det er muligt – det kan hr. Melchior have ret i – at der andre steder findes værre former for tortur.

Men så skulle man til ligesom at gradbøje menneskerettighederne, og jeg må altså indstændigt bede hr. Melchior om at gå hjem og overveje en gang til, om vi virkelig skulle ind på sådan noget med at gradbøje menneskerettighederne. Jeg tror, når hr. Melchior gennemtænker det hjemme i sit lønkammer – det vil jeg også opfordre ham til – så vil han nå til det resultat, at de grundlæggende fundamentale menneskerettigheder er udelelige og kan ikke gradbøjes.

Arne Melchior (CD):

Vist er det da betænkeligt, som hr. Albrechtsen kalder det, at gradbøje. Det tror jeg også fremgik af mine to tidligere indlæg heroppefra. Men livet er altså ikke anderledes. Der er meget få absolutter. Er demokrati en entydig størrelse?

Der er en række lande, som jeg personlig, som mit land har venskabelige forbindelser til, og som i hvert fald praktiserer demokratiet på en måde, som vi absolut ikke ville lade passere. Jeg glæder mig over, at hr. Albrechtsen nikken bejaende. Så det er altså ikke så nemt hverken med demokratiet eller med begrebet frihed eller med begrebet retfærdighed eller med begrebet menneskerettigheder.

Det er ikke rigtigt, det, som hr. Albrechtsen før sagde om fængslinger uden lov og dom, og nu kaldte han det administrative fængslinger. Jeg har undersøgt det efter at have set en annonce for nylig – noget af det mest antisemitiske, jeg har set i 50 år i hvert fald på vore breddegrader – fra Folkekirken's Nødhjælp, hvor man talte om julepynt i Bethlehem. Jeg har undersøgt den sag, og den pågældende mand, som der blev sagt ikke havde været for en dommer, havde seks gange været for en militær domstol. Men det er da rigtigt, at det er beklageligt, at sådanne fængslinger varer alt for længe, uden at sagen fremmes til dom. Det er jeg helt enig i. Det er en af de ting, jeg glæder mig over og håber vil ændre sig.

Når det drejer sig om hårdhændede forhørs-metoder, så finder de altså også sted herhjem-me. Jeg har set nogle arrestationer på Rådhus-pladsen i København, hvor der ikke var tale om livsfarlige ting, men hvor det gik meget hård-hændet til, og det er der nok ingen stat, heller ikke vor egen gode milde stat, som kan frasige sig totalt.

Og så talte hr. Albrechtsen endelig om eks-perter i menneskerettigheder. Jeg har jo læst nogle sætninger op af en af disse eksperter, som skulle være noget af det, der bidrager til, at hr. Albrechtsen alligevel vil tænke en gang mere.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Europaudvalget. Hvis ingen gør

indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 4. februar 1998, kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 17.16
